

لطفاً مرجعتان را انتخاب کنید!

محسن احمدی

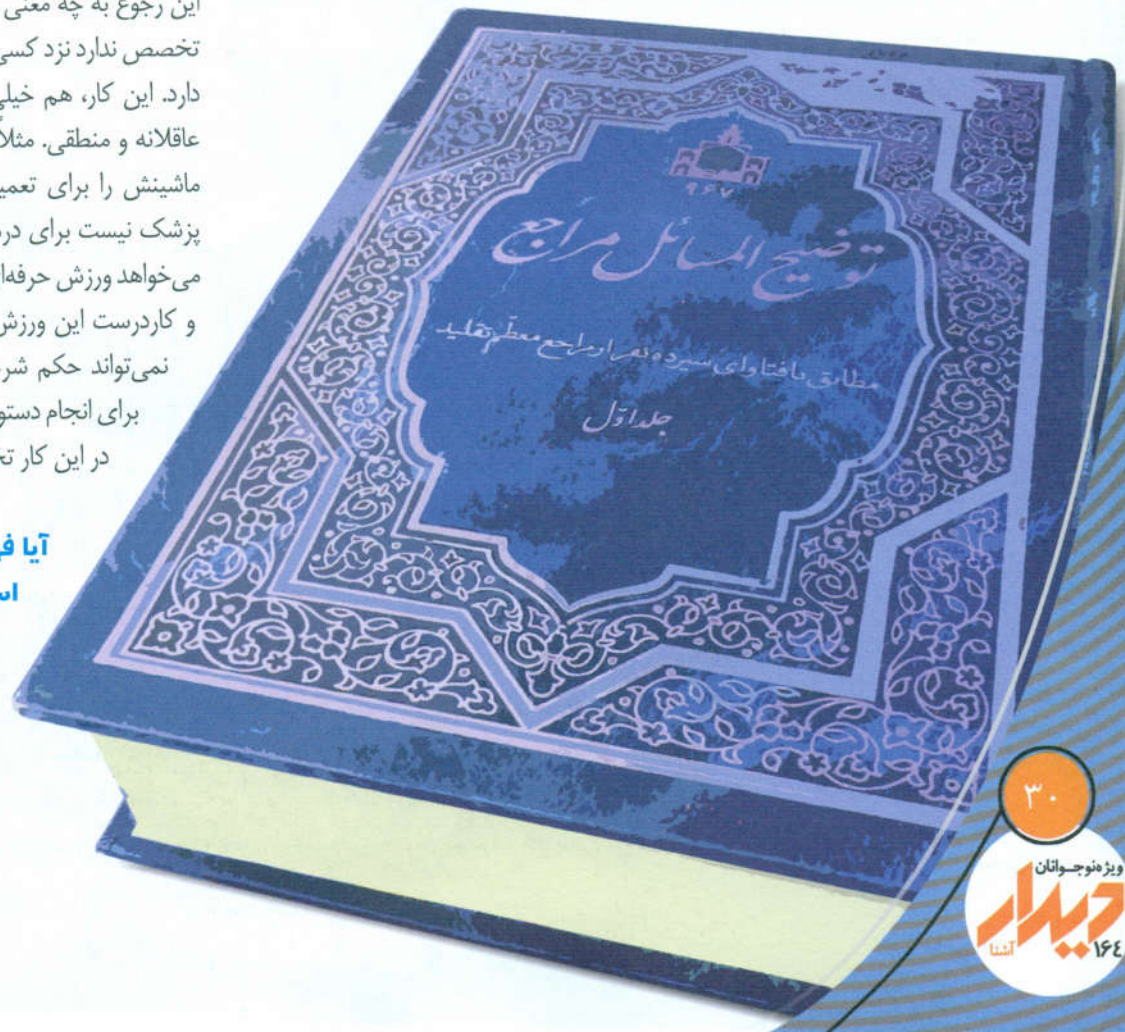
چرا تقلید؟

چرا باید تقلید کرد؟ مگر ما خودمان عقل و شعور نداریم؟ اصلاً مگر انسان‌ها تقلید می‌کنند؟ این‌ها سوالاتی است که گاهی درباره تقلید پرسیده می‌شود، اما باید دانست که تقلید در این‌جا با آن چیزی که در ذهن ماست، کاملاً متفاوت است و به معنای «رجوع به کارشناس» است نه عمل کورکورانه. حالا این رجوع به چه معنی است؟ یعنی این که آدمی که در کاری تخصص ندارد نزد کسی برود که در آن کار تخصص و مهارت دارد. این کار، هم خیلی عادی و معمولی است و هم خیلی عاقلانه و منطقی. مثلاً کسی که از مکانیکی سر در نمی‌آورد ماشینش را برای تعمیر پیش مکانیک می‌برد و کسی که پزشک نیست برای درمان نزد پزشک می‌رود. کسی هم که می‌خواهد ورزش حرفه‌ای بکند باید زیر نظر یک مربی توانمند و کاردرست این ورزش را انجام بدهد. همین‌طور کسی که نمی‌تواند حکم شرعی را از منابع آن بفهمد، لازم است برای انجام دستورات دینی‌اش به کسی مراجعه کند که در این کار تخصص دارد.

آیا فهمیدن حکم شرعی سخت است؟

بعضی‌ها می‌گویند فهمیدن حکم شرعی که نباید سخت باشد، خودمان قرآن و حدیث را می‌خوانیم و متوجه حکم شرعی می‌شویم دیگر! به این دسته از

اولین مسئله مهم برای هر مکلفی (کسی که به سن تکلیف رسیده است) مسئله تقلید است. برای همین هم همه رساله‌های مراجع با این بحث شروع می‌شود. واضح است که مکلف اول باید مشخص کند که از چه کسی تقلید کند تا بعد اعمالش را با نظر او هماهنگ کند. همه دوستانی که الان به سن تکلیف رسیده‌اند و یا تازه‌حال بر طبق نظر مرجع تقلیدی عمل نمی‌کردند و صرفاً بر اساس آنچه از دیگران می‌دیدند رفتار می‌کردند، لازم است هر چه زودتر مرجع خودشان را انتخاب کنند. با این مقدمه می‌خواهیم در این شماره قدری درباره «تقلید» صحبت کنیم.

۳۰

ویژه نوجوانان

چهار
آشنا
۱۶۴

عزیزان می‌گوییم که بله فهم حکم شرعی، خیلی هم سخت است چون نیاز به تحصیلات طولانی در حوزه‌های علوم اسلامی و آموختن دانش‌هایی مثل ادبیات عرب، تفسیر قرآن، فقه، حدیث، رجال و... دارد که تحصیل این علوم کار یک سال و دو سال نیست و سال‌های زیادی طول می‌کشد که این استعداد در فرد شکوفا بشود تا بتواند احکام شرعی را از قرآن و حدیث متوجه بشود. برای همین است که در میان این همه روحانیونی که مشغول تحصیل علوم اسلامی هستند، فقط چند نفر می‌توانند به درجه بالای «مرجعیت تقلید» برسند. غیر از این‌ها مرجع موردنظر باید بسیاری از شرایط دیگر را هم داشته باشد، مثل بالغ بودن، عاقل بودن، شیعه دوازده‌امامی، حلال‌زاده، زنده، عادل و... هم چنین باید از مجتهدی تقلید کرد که از مجتهدهای دیگر اعلم (عالم‌تر) باشد؛ یعنی در فهمیدن حکم خدا از تمام مجتهدان زمان خودش استادتر باشد. به چنین مجتهدی می‌گویند مجتهد جامع‌الشرایط.

احتیاط یعنی چه؟

در رساله‌ها آمده که یک نفر باید یا مجتهد باشد یا از یک مجتهد تقلید کند و یا به احتیاط عمل کند. حالا این احتیاط چیست و آیا هر کس می‌تواند احتیاط کند؟ احتیاط در مسائل شرعی یعنی این که شخص طوری به وظیفه خود عمل نماید که یقین کند تکلیف خود را انجام داده است؛ مثلاً اگر عده‌ای از مجتهدان، عملی را حرام می‌دانند و عده دیگر می‌گویند حرام نیست، آن عمل را

انجام ندهد و اگر عملی را بعضی واجب و بعضی مستحب می‌دانند آن را به‌جا بیاورد، خب با همین یک مثال فهمیدید که این «احتیاط کردن» چقدر کار سختی است و اصولاً از هرکسی برنمی‌آید؛ بنابراین بهتر و راحت‌تر آن است که مکلف در احکام دین از مجتهد جامع‌الشرایط تقلید کند.

در چه چیزی باید تقلید کرد؟

گفتیم کسی که به سن تکلیف رسیده اگر خودش درس حوزه را نخوانده و به اصطلاح به درجه اجتهاد نرسیده، باید تقلید کند؛ یعنی در مسائل و رفتارهای دینی و شرعی‌اش به فردی که متخصص این کار است، رجوع کند و طبق دستور او عمل نماید، اما این رجوع فقط در «فروع دین» است و شامل مسائل اصلی دین نمی‌شود. مسائل اصلی یا «اصول دین» مسائلی هستند که هر کس باید خودش درباره آن‌ها تحقیق کند و آن‌ها را با عقل و دلیل و تحقیق قبول نماید. به نظر شما چرا می‌گویند در اصول دین نباید تقلید کرد؟

حالا چطور مرجع‌مان را پیدا کنیم؟

بر اساس رساله‌های توضیح المسائل، مرجع تقلید موردنظر را از سه‌راه می‌توان پیدا کرد: اول: آن که خود انسان یقین کند، مثل آن که از اهل علم باشد و بتواند مجتهد و اعلم را بشناسد؛ به عبارت دیگر یعنی خودش آن قدر در درس و بحث‌های حوزوی قوی باشد که بتواند کسی را که باسوادتر و اعلم است، شناسایی کند. دوم: آن که دو نفر عالم عادل

که می‌توانند مجتهد و اعلم را تشخیص دهند مجتهد بودن یا اعلم بودن کسی را تصدیق کنند، البته به شرط آن که دو نفر عالم عادل دیگر با گفته آنان مخالفت نکنند. سوم: آن که عده‌ای از اهل علم که می‌توانند مجتهد و اعلم را تشخیص دهند و از گفته آنان اطمینان پیدا می‌شود، مجتهد بودن و یا اعلم بودن کسی را تأیید کنند.

عمل طبق نظر مرجع یعنی چه؟

اما بعد از این که مرجع تقلید را انتخاب کردید باید رساله توضیح المسائل ایشان را تهیه کنید تا در موقعیت‌های مختلف از آن استفاده کنید. ضمن این که ارتباط‌های دیگری مثل تلفن، سامانه پاسخ‌گویی و ایمیل هم امروز در همه دفترهای مراجع وجود دارد. یادتان باشد که وقتی می‌گویید مرجع تقلیدم فلان شخص است یعنی اعمال من بر اساس فتوای ایشان است؛ بنابراین این که پدرم یا مادرم یا روحانی محل یک عملی را یک طور انجام می‌دهند، دلیل نمی‌شود که مرجع شما هم همان‌طور دستور داده باشد. اگر هم بعداً بفهمید که ای بابا! مرجعتان به صورتی که شما انجام می‌دادید دستور نداده باید قضای آن‌ها را به‌جا بیاورید. پس بهتر است که این ملاحظه را از همین اول داشته باشید. ضمن این که مسائلی را هم که انسان غالباً به آن‌ها احتیاج دارد واجب است، یاد بگیرد. هم‌چنان که اگر نیاموختن احکام به ترک واجب یا ارتکاب حرام منجر شود، گناهکار است. ●